FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT GEORGES COSMAS

föredraget den 28 januari 1999 *

I — Inledning

1. I talan väckt med stöd av artikel 169 i EG-fördraget har kommissionen yrkat att domstolen skall fastställa att Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6 i EG-fördraget genom att upprätthålla lagbestämmelser om krav på att det skall ingå en medlem av belgisk nationalitet i styrelsen för en sammanslutning eller att ett minsta antal medlemmar skall vara av belgisk nationalitet för att denna sammanslutning skall tillerkännas rättskapacitet.

II — Tillämpliga nationella regler och förfarande

2. Enligt den belgiska lagen av den 25 oktober 1919 "om tillerkännande av rättskapacitet för internationella sammanslutningar med filantropiskt, religiöst, vetenskapligt, konstnärligt eller pedagogiskt syfte" kan sådana sammanslutningar tillerkännas rättskapacitet om det ingår åtminstone en medlem av belgisk nationalitet i dess styrelse.

3. Enligt artikel 26 i lagen av den 27 juni 1921 "om tillerkännande av rättskapacitet för sammanslutningar utan vinstsyfte..." kan en sammanslutning inte göra gällande sin rättskapacitet gentemot tredje man om inte tre femtedelar av medlemmarna är av belgisk nationalitet.

4. I skrivelse av den 25 mars 1996 påtalade kommissionen för Konungariket Belgien att de båda ovannämnda lagarna enligt kommissionens uppfattning stred mot artikel 6 i fördraget och uppmanade Belgien att inkomma med ett yttrande inom två månader.

5. I skrivelse av den 9 augusti 1996 underrättade Belgien kommissionen om sin avsikt att ändra de påtalade lagarna och att rätta sig efter de anmärkningar som kommissionen hade framfört. Den 26 februari 1997 skickade regeringen därför två utkast till lagförslag om ändring av de ifrågavarande lagarna till kommissionen.

6. Kommissionen konstaterade att de påtalade föreskrifterna fortfarande var i kraft och riktade därför ett motiverat yttrande till Konungariket Belgien, den 19 juni

* Originalspråk: grekiska.

1997, och uppmanade denna stat att inom två månader från delgivningen av det motiverade yttrandet vidta de nödvändiga åtgärderna för att följa artikel 6 i fördraget.

7. Belgien översände, i skrivelse av den 11 augusti 1997, ett lagförslag om ändring av 1921 års lag och, i skrivelse av den 27 februari 1998, ett utkast till lagförslag avseende 1919 års lag till kommissionen.

III — Huruvida talan är välgrundad

8. Eftersom kommissionen inte erhöll några konkreta uppgifter som visade att några åtgärder verkligen hade vidtagits för att ändra de ovannämnda lagarna av år 1919 respektive år 1921, har den väckt förevarande talan och yrkat, för det första, att domstolen skall fastställa att Konungariket Belgien har gjort sig skyldigt till ovannämnda åsidosättande och, för det andra, att den skall förplikta denna stat att ersätta rättegångskostnaderna.

9. Konungariket Belgien har i sitt svaromål anfört att förfarandet för antagande av lagändringar som skall bringa den nationella rätten i överensstämmelse med de gemenskapsrättsliga kraven fortfarande pågår. Belgien har även åtagit sig att meddela domstolen när detta förfarande har avslutats.

10. I sin replik har kommissionen påpekat att den belgiska regeringen underförstått har vidgått att den gällande nationella lagstiftningen strider mot gemenskapsrätten.

11. Såsom kommissionen med rätta har påpekat, är det klart att den ifrågavarande nationella lagstiftningen, trots att den gäller sammanslutningar utan vinstsyfte, faller inom EG-fördragets tillämpningsområde. Även om dessa sammanslutningar inte har som syfte att maximera eller omfördela vinster, kan de tillhandahålla tjänster mot ersättning eller uppbära inkomster, och de deltar följaktligen i det ekonomiska livet. De regleras därför av de gemenskapsrättsliga reglerna avseende etableringsfriheten.

12. Gentemot detta skulle kunna invändas att med bolag som omfattas av etableringsrätten, såsom denna definieras i artikel 52 i EG-fördraget, enligt artikel 58 andra stycket i EG-fördraget inte förstås sådana bolag "som inte drivs i vinstsyfte". Enligt den härskande uppfattningen i den gemenskapsrättsliga doktrinen skall dock begreppet vinstsyfte, vilket är ett rent gemenskapsrättsligt begrepp, ges en vid tolkning. Även juridiska personer vars huvudsyfte

inte är att öka sin vinning omfattas av etableringsrätten i den mån de deltar i det ekonomiska livet.

13. Detta synsätt har domstolen även givit uttryck för i sina domar i målen Walrave och Koch [1], Donà [2] och Steymann [3]. Domstolen har dessutom ofta uppmanats att tillämpa gemenskapsrättsliga föreskrifter på fall där organisationer utan vinstsyfte har bedrivit en ekonomisk aktivitet. [4]

14. Av vad som anförts ovan kan man naturligtvis inte dra slutsatsen att alla de sammanslutningar som avses i de belgiska lagarna av år 1919 respektive år 1921, som skulle kunna delta i det ekonomiska livet, omfattas av gemenskapsrätten och kan göra anspråk på etableringsfrihet. Vissa av dem uppfyller emellertid de relevanta kraven, vilket medför att de ur gemenskapsrättslig synvinkel är föremål för särbehandling när det gäller frågan om de skall tillerkännas rättskapacitet enligt nationella regler. [5] Den ifrågavarande belgiska lagstiftningen omfattas således av tillämpningsområdet för gemenskapsrätten.

15. Det kan vidare endast tilläggas att domstolen i fast rättspraxis har funnit att påstådda fördragsbrott skall bedömas mot bakgrund av läget i medlemsstaten vid utgången av den frist som har angetts i det motiverade yttrandet. [6] Av fast rättspraxis framgår även att en medlemsstat inte kan åberopa bestämmelser, praxis eller andra omständigheter i sin interna rättsordning för att rättfärdiga att den åsidosatt skyldigheter och frister som föreskrivs i ett direktiv. [7]

16. I det förevarande målet har Konungariket Belgien inte bestritt att det, trots att den i det motiverade yttrandet föreskrivna fristen har löpt ut, inte har vidtagit de nödvändiga åtgärderna för att rätta sig efter kommissionens påpekanden och därmed åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 6 i fördraget. Följaktligen anser jag att det är styrkt att Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter på det sätt som kommissionen har påstått.

1 — Dom av den 12 december 1974 i mål 36/74 (REG 1974, s. 1405; svensk specialutgåva, volym 2).

2 — Dom av den 14 juli 1976 i mål 13/76 (REG 1976, s. 1333; svensk specialutgåva, volym 3).

3 — Dom av den 5 oktober 1988 i mål 196/87 (REG 1988, s. 6159; svensk specialutgåva, volym 9).

4 — Domar av den 12 februari 1987 i mål 221/85, kommissionen mot Belgien (REG 1987, s. 719) och av den 17 juni 1997 i mål C-70/95, Sodemare m.fl. (REG 1997, s. I-3395).

5 — I sin dom av den 20 oktober 1993 i de förenade målen C-92/92 och C-326/92, Phil Collins m.fl. (REG 1993, s. I-5145; svensk specialutgåva, volym 14) har domstolen uttryckligen uttalat att den grundläggande principen om likabehandling skall tillämpas på varje person som befinner sig i en situation som regleras av gemenskapsrätten.

6 — Se exempelvis domar av den 18 december 1997 i mål C-361/95, kommissionen mot Spanien (REG 1997, s. I-7531), punkt 13, och av den 28 oktober 1998 i mål C-364/97, kommissionen mot Irland (REG 1998, s. I-6593), punkt 8.

7 — Se exempelvis domar av den 2 oktober 1997 i mål C-208/96, kommissionen mot Belgien (REG 1997, s. I-5375), punkt 9, och av den 19 februari 1998 i mål C-8/97, kommissionen mot Grekland (REG 1998, s. I-823), punkt 8.

IV — Förslag till avgörande

17. Mot bakgrund av vad som anförts ovan föreslår jag att domstolen

— fastställer att Konungariket Belgien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6 i EG-fördraget genom att upprätthålla lagbestämmelser om krav på att det skall ingå åtminstone en medlem av belgisk nationalitet i styrelsen eller att minst tre femtedelar av medlemmarna skall vara av belgisk nationalitet för att en sammanslutning utan vinstsyfte skall tillerkännas rättskapacitet,

— förpliktar Konungariket Belgien att ersätta rättegångskostnaderna.